

Δ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΕΕ & ΓΔΕΕ**Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2012 – 2013**

*Επιμέλεια - Πρόλογος: Μ. Α. Χρυσομάλλης
Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής, ΔΠΘ*

Στις σελίδες που ακολουθούν προσεγγίζουμε την ετήσια παρουσία της Ελλάδας ενώπιον των Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δικαστήριο και Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹, στο εξής ΔΕΕ και ΓΔΕΕ αντίστοιχα) κατά την διετία 2012 - 2013.

Πρόκειται για μία καταγραφή των αποφάσεων των παραπάνω Δικαστηρίων με ελληνικό ενδιαφέρον, ταξινομημένων κατά θεματική ενότητα και όχι κατά την ημερομηνία έκδοσης ή το είδος διαδικασίας / προσφυγής.

Τέτοιες θεωρούμε, κυρίως, τις αποφάσεις επί προσφυγών για παράβαση που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τις αποφάσεις επί προσφυγών ακυρώσεως, κατά παραλείψεων και αποζημιώσεως που ασκήθηκαν από την ελληνική Κυβέρνηση ή από Έλληνες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) κατά των κοινοτικών οργάνων, τις προδικαστικές παραπομπές στο ΔΕΕ εκ μέρους ελληνικών δικαστηρίων και, ενδεχομένως, τις παραπομπές στο Δικαστήριο εκ μέρους δικαστηρίων άλλων Κρατών – μελών, στις οποίες εμπλέκεται Έλληνας ως διάδικος στην κύρια δίκη και, τέλος, τις αποφάσεις του ΔΕΕ επί αναιρέσεων κατά των αποφάσεων του ΓΔΕΕ.

Παρακάτω καταγράφονται μόνο οι οριστικές αποφάσεις του ΔΕΕ ή του ΓΔΕΕ και όχι οι εισαχθείσες υποθέσεις κατά την περίοδο αναφοράς ή οι υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση αλλά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο (π.χ. έχουν δημοσιευθεί οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα ή η Έκθεση της συζητήσεως στο ακροατήριο). Εξάλλου, έχουν παραληφθεί μόνο ορισμένες υπαλληλικές προσφυγές Ελλήνων κοινοτικών υπαλλήλων κατά των κοινοτικών Οργάνων στα οποία απασχολούνται, στο βαθμό που αυτές παρουσιάζουν μόνο προσωπικό ενδιαφέρον και θα επιβάρυναν αδικαιολόγητα την παρουσίαση.

¹ Σύμφωνα με την κατά τη Συνθήκη της Λισαβόνας ονομασία των δικαστηρίων της Ένωσης.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2012²

Από τη μελέτη των ελληνικού ενδιαφέροντος αποφάσεων των Δικαστηρίων της ΕΕ, των οποίων, πάντως, ο αριθμός και για το 2012 παραμένει για δεύτερη χρονιά μικρός σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια (μόλις δεκατρείς το 2012 και έντεκα του 2011 έναντι διπλάσιου αριθμού το 2010), παρατηρούμε τα εξής:

1. Παγώνεται το 2012 η σημαντική βελτίωση της εικόνας της χώρας μας σε ότι αφορά τις παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, που παρατηρείται από το 2010 και μετά. Έτσι, από τον εξαιρετικά υψηλό αριθμό των είκοσι δύο (22) αποφάσεων του Δικαστηρίου που εκδόθηκαν το 2009, με τις οποίες αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ (προσφυγή για παράβαση) η παραβίαση των υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, ο αριθμός αυτός μειώθηκε στις επτά (7) το 2010, στις τέσσερεις (4) το 2011, για να καταγραφούν μόλις πέντε (5) καταδικαστικές αποφάσεις κατά την περίοδο αναφοράς (2012). Ο αριθμός αυτός είναι εξαιρετικά μικρός και κινείται στο μέσο όρο του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων ανά Κράτος-μέλος στην Ένωση των 27, που είναι πέντε (5) περίπου. Η εικόνα αυτή για το 2012, που επιβεβαιώνει τα βασικά συμπεράσματα στα οποία είχαμε καταλήξει παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ για το 2010 και το 2011, οφείλεται κατά τη γνώμη μας:

Στη σημασία που δίνεται πλέον στη τήρηση των υποχρεώσεων, που αναλαμβάνει η χώρα μας έναντι της Ένωσης, καθώς και στην άρση των τριβών, που προκύπτουν μεταξύ των προωθούμενων εθνικών ρυθμίσεων και των ενωσιακών κανόνων.

Στη βελτίωση των ρυθμών με τους οποίους η ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί την ενσωμάτωση κανόνων του ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αλλά και των δυνατοτήτων συνεννόησης και διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή, ώστε να διευθετηθούν οι παραβιάσεις στο στάδιο που μεσολαβεί μεταξύ της κίνησης της διαδικασίας για παράβαση (προειδοποιητική επιστολή, αιτιολογημένη γνώμη) και της κατάθεσης της προσφυγής στο Δικαστήριο.

Στην προσπάθεια της χώρας μας να αποτινάξει από πάνω της την κατηγορία του Κράτους – παραβάτη των υποχρεώσεων του, που διαρκώς απαιτεί, χωρίς να τηρεί τα συμφωνηθέντα και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει τις διαπραγματευτικές δυνατότητές της εντός της ΕΕ για την αντιμετώπιση της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης που αντιμετωπίζει, αφού είναι δύσκολο να απαιτεί ένα Κράτος-μέλος την ικανοποίηση αιτημάτων ή την επίδειξη αλληλεγγύης από τους υπόλοιπους, όταν παραβιάζει μαζικά τις υποχρεώσεις του.

Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί ως θετικό το γεγονός ότι μεταξύ των πέντε (5) καταδικαστικών αποφάσεων του 2012 δεν καταγράφεται απόφαση με την οποία ανα-

² Η αναφορά παρακάτω περιορίζεται στον τίτλο της απόφασης (Δικαστήριο, αριθμός απόφασης, διάδικοι, ημερομηνία εκδόσεως), στη συνοπτική περίληψη καθώς και το διατακτικό της ενώ δεν περιλαμβάνει άλλα μέρη και, κυρίως, το σκεπτικό του Δικαστηρίου. Όλες οι αποφάσεις είναι αδημοσίευτες ακόμη στη Συλλογή των Αποφάσεων του Δικαστηρίου, αφού η δημοσίευσή τους καθυστερεί περίπου δύο χρόνια. Οι ενδιαφερόμενοι, πάντως, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη διαδικτυακή πύλη του ΔΕΕ (<http://curia.eu.int>) για να αντλήσουν το σύνολο των στοιχείων μίας απόφασης.

γνωρίζεται παραβίαση απ' αυτές που χαρακτηρίζονται «πεισματικές», δηλαδή αυτές με τις οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, επιβάλλεται χρηματική κύρωση για τη μη συμμόρφωση σε προηγούμενη καταδικαστική απόφαση του ΔΕΕ. Θυμίζουμε ότι το 2009 ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων με τις οποίες επιβλήθηκαν χρηματικές κυρώσεις κατά της χώρας μας έφτασε στις έξι (6), που συνιστούσε μια εξαιρετικά αρνητική επίδοση.

Τέλος, ανατρέχοντας στους τομείς των αναγνωρισμένων από το ΔΕΕ κατά το 2012 παραβιάσεων: ελευθερία εγκαταστάσεως και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (1), περιβάλλον (1), κρατικές ενισχύσεις (2) και μεταφορές (1), διαπιστώνει κανείς ότι δεν υπάρχει τομέας που να συγκεντρώνει την παραβατική συμπεριφορά της χώρας μας, θέση που κατείχε επί σειρά ετών ο τομέας του περιβάλλοντος.

2. Το 2012, όπως ακριβώς και το 20011, εντοπίζονται τρεις (3) αποφάσεις του ΔΕΕ επί αιτήσεων έκδοσης προδικαστικών αποφάσεων κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, οι οποίες στο σύνολό τους προήλθαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν: καμία το 2009 και έξι (6) το 2010. Από τα παραπάνω επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία στα δικαστικά όργανα της Ένωσης για το 2011 και τα οποία είμαστε υποχρεωμένοι σε γενικές γραμμές να επαναλάβουμε:

Πρώτον, από το γεγονός ότι την τελευταία τριετία το σύνολο των προδικαστικών παραπομπών προήλθαν από το ΣτΕ διαπιστώνει κανείς από την μια πλευρά τη διστακτικότητα των κατωτέρων εθνικών δικαστικών σχηματισμών της χώρας μας στο να παραπέμπουν προδικαστικά ερωτήματα και από την άλλη τη σημασία του διαλόγου μεταξύ ενός εκ των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας μας με το ΔΕΕ, αν ληφθεί υπόψη ότι αρκετά ανώτατα δικαστήρια (ιδιαίτερα της γαλλικής νομικής κουλτούρας) αντιμετωπίζουν με επιφυλακτικότητα την υποχρέωση υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων στο ΔΕΕ.

Δεύτερον, ο αριθμός των τριών (3) προδικαστικών αποφάσεων παραμένει εξαιρετικά μικρός, κινούμενος σε αντίθετους ρυθμούς με την ευρωπαϊκή τάση αύξησης του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών και σε κάθε περίπτωση απέχει από τις προδικαστικές παραπομπές χωρών με αντίστοιχο μέγεθος και ιστορία στην ΕΕ (πχ Ολλανδία, Βέλγιο ή Αυστρία), συγκρινόμενος μόνο με αριθμούς χωρών, όπως η Βουλγαρία ή η Τσεχία. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και αντιμετώπισης τόσο από τις Νομικές Σχολές όσο και από τα αρμόδια διοικητικά και εκπαιδευτικά όργανα της δικαιοσύνης.

Τρίτον, δεν φαίνεται να οδηγεί σε αύξηση του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών από τα ελληνικά δικαστήρια η αναγνώριση από το ΔΕΚ, με τη γνωστή *απόφαση Köbler*³, της ευθύνης των Κρατών-μελών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται με αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων, όταν αυτές είναι αντίθετες με ενωσιακό δίκαιο (εξωσυμβατική ευθύνη). Κατά το ΔΕΚ η ευθύνη αυτή γεννάται σε περιπτώσεις «*κατάφωρης παραβίασης*» από τα ανώτατα δικαστήρια των Κρατών-μελών
3 ΔΕΚ, απόφαση της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-224/01, *Köbler*, Συλλ. 2003, σελ. I - 10239

του ενωσιακού δικαίου, που συντρέχει, πρωτίστως, όταν αυτά κατά παράβαση της Συνθήκης εκδίδουν αποφάσεις, χωρίς προηγούμενα να παραπέμνουν προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ ή αρνούμενα να λάβουν υπόψη τους παγιωμένη νομολογία του Δικαστηρίου ή τέλος αρνούμενα να λάβουν υπόψη τους την εκδοθείσα απόφαση του ΔΕΕ σε απάντηση των τεθέντων προδικαστικών ερωτημάτων.

3. Στο πλαίσιο αυτού του σημειώματος θα πρέπει να επισημάνουμε, ως έχουσα ιδιαίτερη θεσμική σημασία, την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C-363/11, *Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού κατά Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού – Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου*, που αφορούσε προδικαστική παραπομπή εκ μέρους του ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία κρίθηκε τελικά απαράδεκτη. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Επιτρόπου του ΕΛΣ και του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, με αντικείμενο την άρνηση της Επιτρόπου να θεωρήσει το εκδοθέν από την υπηρεσία αυτή ένταλμα πληρωμής σχετικά με την καταβολή αποδοχών σε υπάλληλο του εν λόγω Υπουργείου.

Το ΔΕΕ έκρινε ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κλήθηκε να αποφανθεί επί γεννηθείσας στο πλαίσιο του προληπτικού ελέγχου δημοσίων δαπανών διαφοράς (διαδικασία δημοσιονομικού ελέγχου), μεταξύ, αφενός, της Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και, αφετέρου, της δημοσιονομικής υπηρεσίας του ίδιου Υπουργείου, δεν συνιστά «δικαστήριο Κράτους-μέλους» κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, όπως αυτή ερμηνεύεται κατά πάγια νομολογία από το Δικαστήριο και απέρριψε ως απαράδεκτη την υποβληθείσα αίτηση προδικαστικής παραπομπής. Για να οδηγηθεί στην κρίση το ΔΕΕ έκρινε ότι «το ΕΛΣ έχει με την Επίτροπό του, η οποία είναι τοποθετημένη στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και συνέταξε την υπό κρίση ενώπιόν του έκθεση διαφωνίας, πρόδηλο οργανικό και λειτουργικό δεσμό», γεγονός που δεν επιτρέπει να του αναγνωρισθεί η ιδιότητα τρίτου σε σχέση με την εν λόγω Επίτροπο, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομολογίας του (βλ. αποφάσεις Corbiau, σκέψη 16, και Schmid, σκέψη 38). Εξάλλου, το Δικαστήριο έκρινε ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας δημοσιονομικού ελέγχου το ΕΛΣ καλείται να εκδώσει απόφαση, που στερείται δικαιοδοτικού χαρακτήρα και η οποία δεν έχει ισχύ δεδικασμένου, αντίθετα με τις απαιτήσεις της νομολογίας του. Τέλος, το ΔΕΕ έλαβε υπόψη του ότι ο ενδιαφερόμενος, ως δικαιούχος της επίμαχης στην κύρια δίκη δαπάνης, δεν αποτελεί διάδικο στη διαδικασία ενώπιον του ΕΛΣ, η οποία αφορά αποκλειστικά διαφορά μεταξύ της Επιτρόπου του ΕΛΣ και της διοικητικής αρχής. Στο πλαίσιο αυτής της διοικητικής διαδικασίας, ο ενδιαφερόμενος, ως δικαιούχος της επίμαχης δαπάνης, αποτελεί έναν απλό παρατηρητή, ο οποίος υποστηρίζει απλώς τη θέση της δημοσιονομικής υπηρεσίας ελέγχου του Υπουργείου.

Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι το Δικαστήριο αρνήθηκε την ιδιότητα «δικαστηρίου Κράτους-μέλους» στο Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν αυτό ασκεί τις αρμοδιότητές του στο πλαίσιο των διαδικασιών δημοσιονομικού ελέγχου, «σε αντίθεση με ότι ισχύει ως προς τις αρμοδιότητές του για την «εκδίκαση διαφορών» σχετικά με την απονομή συντάξεων, όπως προβλέπει το άρθρο 98, παράγραφος 1, στοιχείο στ, του

Συντάγματος, καθώς και για την «εκδίκαση» υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, στοιχείο ζ, του Συντάγματος», όπου αυτό ασκώντας δικαιοδοτικά καθήκοντα μπορεί να παραπέμψει παραδεκτά προδικαστικά ερωτήματα.

Κλείνοντας το προλογικό σημείωμα αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Κυριακή Ραφτοπούλου, υποψήφια Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του ΔΠΘ για τη συμβολή της στη συγκέντρωση και επεξεργασία του υλικού.

Ελευθερία εγκαταστάσεως και παροχής υπηρεσιών

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-244/11, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

Παράβαση κράτους μέλους – Άρθρα 43 ΕΚ και 56 ΕΚ – Σύστημα που εξαρτά από προηγούμενη έγκριση την απόκτηση δικαιωμάτων ψήφου που αντιπροσωπεύουν άνω του 20 % του μετοχικού κεφαλαίου ορισμένων «ανωνύμων εταιριών εθνικής στρατηγικής σημασίας» – Ρύθμιση προβλέπουσα τον εκ των υστέρων έλεγχο ορισμένων αποφάσεων των εταιριών αυτών

Το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, καθορίζοντας τις απαιτήσεις του άρθρου 11, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 11, παράγραφος 2, καθώς και εκείνες του άρθρου 11, παράγραφος 3, του νόμου 3631/2008 περί συστάσεως Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 43 ΕΚ περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Δημόσιες συμβάσεις

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-629/11 P, Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Αίτηση Ανατρέσεως – Διαγωνισμός για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης που προκήρυξε η Επιτροπή – Απόρριψη της προσφοράς – Υποχρέωση αιτιολόγησης της πράξης – Κανονισμός (ΕΚ, Euratom) Νο 1605/2002 – Άρθρο 100(2) – Προθεσμία απάντησης σε αίτημα παροχής πληροφοριών – Κανονισμός (ΕΚ, Euratom) Νο 2342/2002 – Άρθρο 149(2))

Το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφασίζει:

1. Απορρίπτει την προσφυγή

2.Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ στα δικαστικά έξοδα

Περιβάλλον-Καταναλωτές

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-297/11, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 2000/60/ΕΚ – Πολιτική της Ένωσης στον τομέα των υδάτων – Σχέδια διαχείρισεως λεκάνης απορροής ποταμού – Δημοσίευση – Πληροφόρηση του κοινού και διαβουλεύσεις – Παράλειψη κοινοποίησης στην Επιτροπή

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να καταρτίσει, έως τις 22 Δεκεμβρίου 2009, τα σχέδια διαχείρισεως λεκάνης απορροής ποταμού τόσο για τις λεκάνες απορροής ποταμού που ευρίσκονται εξ ολοκλήρου εντός του εθνικού εδάφους όσο και για τις διεθνείς λεκάνες απορροής ποταμού, καθώς και να κοινοποιήσει στην Επιτροπή, έως τις 22 Μαρτίου 2010, αντίγραφο των σχεδίων αυτών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 13, παράγραφοι 1 έως 3 και 6, και 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, και, περαιτέρω, παραλείποντας να κινήσει το αργότερο στις 22 Δεκεμβρίου 2008 τη διαδικασία πληροφόρησης του κοινού και διαβουλεύσεων όσον αφορά τα προσχέδια διαχείρισεως των λεκανών απορροής ποταμού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-177/11, Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών κατά Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (προδικαστική παραπομπή από το Συμβούλιο της Επικρατείας).

Οδηγία 2001/42/ΕΚ – Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων – Άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο β' – Διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών

Το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, έχει την έννοια ότι εξαρτά την υποχρέωση υποβολής συγκεκριμένου σχεδίου σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη συνδρομή, για το ίδιο σχέδιο, των προϋποθέσεων που καθιστούν αναγκαία την υποβολή του σε εκτίμηση κατά την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, περιλαμβανομένης της προϋποθέσεως να ενδέχεται το σχέδιο να επηρεάσει σημαντικά τον περί ου πρόκειται τόπο. Η εξέταση για να εξακριβωθεί αν πληρούνται η τελευταία προϋπόθεση αναγκαστικά περιορίζεται στο ζήτημα αν δύναται να αποκλειστεί, βάσει αντικειμενικών στοιχείων, ότι το

εν λόγω σχέδιο θα επηρεάσει σημαντικά τον περί ου πρόκειται τόπο.

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-43/10, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας, Δήμος Αγρινίου, Δήμος Οινιάδων, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αιτωλοακαρνανίας, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αιτωλική Εταιρεία Προστασίας Τοπίου και Περιβάλλοντος, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Δήμος Μεσολογγίου, Δήμος Αιτωλικού, Δήμος Ινάχου, Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αιτωλοακαρνανίας, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση WWF Ελλάς κατά Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Ανάπτυξης, Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υπουργού Πολιτισμού (προδικαστική παραπομπή από το Συμβούλιο της Επικρατείας).

Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως – Οδηγίες 85/337/ΕΟΚ, 92/43/ΕΟΚ, 2000/60/ΕΚ και 2001/42/ΕΚ – Κοινοτική πολιτική στον τομέα των υδάτων – Εκτροπή του ρου ποταμού – Έννοια της «προθεσμίας» για την κατάρτιση σχεδίων διαχείρισεως περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού

Το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

1) Τα άρθρα 13, παράγραφος 6, και 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, έχουν την έννοια ότι ορίζουν, αντιστοίχως, την 22α Δεκεμβρίου 2009 ως ημερομηνία εκπνοής της προθεσμίας που τάσσεται στα κράτη μέλη για τη δημοσίευση των σχεδίων διαχείρισεως των περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού και την 22α Δεκεμβρίου 2003 ως ημερομηνία εκπνοής της απώτατης προθεσμίας που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη για τη μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας και, ιδίως, των άρθρων της 3 έως 6, 9, 13 και 15.

2) Η οδηγία 2000/60 έχει την έννοια ότι:

– δεν απαγορεύει, καταρχήν, εθνική ρύθμιση με την οποία επιτρέπεται, πριν τις 22 Δεκεμβρίου 2009, η μεταφορά ύδατος από μια λεκάνη απορροής ποταμού σε άλλη λεκάνη απορροής ποταμού ή από μια περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού σε άλλη περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, όταν δεν έχουν ακόμη εκπονηθεί, από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, τα σχέδια διαχείρισεως των οικείων περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού·

– η μεταφορά αυτή δεν πρέπει να είναι ικανή να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία·

– εντούτοις η εν λόγω μεταφορά, στο μέτρο που μπορεί να έχει ως προς τα ύδατα τις αρνητικές συνέπειες που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 7, της ίδιας οδηγίας, μπορεί να επιτραπεί, αν πληρούνται τουλάχιστον οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα σημεία α' έως δ' της ίδιας διατάξεως, και

– το γεγονός ότι η λεκάνη απορροής ποταμού ή η περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες της για ύδρευση, άρδευση ή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τους δικούς της υδάτινους πόρους δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου η μεταφορά αυτή να είναι σύμφωνη με την εν λόγω οδηγία, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προεκτεθείσες προϋποθέσεις.

3) Η έγκριση από εθνικό κοινοβούλιο σχεδίων διαχειρίσεως λεκάνης απορροής ποταμού, όπως αυτά για τα οποία πρόκειται στο πλαίσιο της κύριας δίκης, χωρίς να έχει τηρηθεί η διαδικασία ενημερώσεως, διαβουλευσεως και συμμετοχής του κοινού δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14 της οδηγίας 2000/60 και ιδίως στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

4) Η οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, και ιδίως το άρθρο 1, παράγραφος 5, αυτής, έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει νόμο, όπως ο νόμος 3481/2006, που ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο στις 2 Αυγούστου 2006 και με τον οποίο εγκρίθηκε σχέδιο μερικής εκτροπής των υδάτων ποταμού, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, βάσει μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδίου αυτού η οποία είχε χρησιμεύσει ως βάση για την έκδοση διοικητικής αποφάσεως κατόπιν διαδικασίας σύμφωνης με τις υποχρεώσεις ενημερώσεως και συμμετοχής του κοινού που επιβάλλει η εν λόγω οδηγία και ενώ η διοικητική αυτή απόφαση ακυρώθηκε δικαστικώς, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω νόμος συνιστά ειδική νομοθετική πράξη, κατά τρόπον ώστε η επίτευξη των σκοπών της εν λόγω οδηγίας να καθίσταται δυνατή μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να κρίνει αν πληρούνται οι δύο αυτές προϋποθέσεις.

5) Σχέδιο μερικής εκτροπής των υδάτων ποταμού, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, δεν πρέπει να θεωρείται ως σχέδιο ή πρόγραμμα το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων.

6) Οι περιοχές οι οποίες περιλαμβάνονταν στον εθνικό κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας που διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, και οι οποίες κατόπιν περιελήφθηκαν στον κατάλογο των ΤΚΣ που εγκρίθηκε με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2006, περί εγκρίσεως, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των προστατευόμενων τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, καταλαμβάνονταν από την προστασία της οικείας οδηγίας από της κοινοποιήσεως της αποφά-

σεως 2006/613 στο οικείο κράτος μέλος και πριν ακόμη δημοσιευθεί η εν λόγω απόφαση. Συγκεκριμένα, το οικείο κράτος μέλος όφειλε, μετά την κοινοποίηση της εν λόγω αποφάσεως σε αυτό, να λάβει επίσης τα μέτρα προστασίας που προβλέπονται από το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της ως άνω οδηγίας.

7) Η οδηγία 92/43, και ιδίως το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, αυτής, έχει την έννοια ότι απαγορεύει την υλοποίηση σχεδίου εκτροπής ύδατος μη άμεσα συνδεόμενου ή αναγκαίου για τη διατήρηση ζώνης ειδικής προστασίας, πλην όμως δυνάμενου να επηρεάσει σημαντικά τη ζώνη αυτή, ελλείψει στοιχείων ή αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής αυτής.

8) Η οδηγία 92/43, και, ιδίως, το άρθρο 6, παράγραφος 4, αυτής, έχει την έννοια ότι λόγοι, αφενός, αρδευτικοί και, αφετέρου, υδρευτικοί, για τους οποίους επιχειρείται σχέδιο εκτροπής ύδατος, μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικό δημόσιο συμφέρον ικανό να δικαιολογήσει την υλοποίηση σχεδίου το οποίο έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα των οικείων περιοχών. Στην περίπτωση που το σχέδιο αυτό έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα τόπου κοινοτικής σημασίας όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας και/ή ένα είδος προτεραιότητας, η υλοποίηση του σχεδίου μπορεί, καταρχήν, να δικαιολογηθεί από λόγους υδρευτικούς. Υπό ορισμένες περιστάσεις, η υλοποίηση του σχεδίου θα μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει των θετικών συνεπειών πρωταρχικής σημασίας που η άρδευση έχει για το περιβάλλον. Αντιθέτως, η άρδευση δεν συνδέεται, καταρχήν, με λόγους αναγόμενους στην υγεία των ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια, οι οποίοι να δικαιολογούν την υλοποίηση σχεδίου όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη.

9) Κατά την έννοια της οδηγίας 92/43, και, ιδίως, του άρθρου 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, αυτής, για τη διαπίστωση της καταλληλότητας των αντισταθμιστικών μέτρων πρέπει να ληφθούν υπόψη το εύρος της εκτροπής ύδατος και το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται.

10) Η οδηγία 92/43, και ιδίως το άρθρο 6, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, αυτής, ερμηνεύομενη υπό το πρίσμα της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 ΕΚ, επιτρέπει, προκειμένου περί περιοχών εντός του δικτύου Natura 2000, τη μετατροπή φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει η διάταξη αυτή της οικείας οδηγίας.

Ανταγωνισμός- Κρατικές ενισχύσεις

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-354/10, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

Παράβαση κράτους μέλους – Κρατικές ενισχύσεις – Αφορολόγητο αποθεματικό – Ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά – Ανάκτηση – Μη εκτέλεση

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 4 έως 6 της αποφάσεως 2008/723/ΕΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 2007, για την κρατική ενίσχυση C 37/05 (πρώην NN 11/04) της Ελλάδας – Αφορολόγητο αποθεματικό, καθόσον παρέλειψε να λάβει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα προς ανάκτηση, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως, των κριθεισών ως παρανόμων και ασυμβιβάστων προς την κοινή αγορά ενισχύσεων, εξαιρουμένων εκείνων στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 1, παράγραφος 2, καθώς και 2 και 3 της ίδιας αποφάσεως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-485/10, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας
Παράβαση κράτους μέλους – Κρατικές ενισχύσεις – Ενισχύσεις προς την επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ – Ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά – Ανάκτηση – Μη εκτέλεση

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 2008, για τις ενισχύσεις C 16/04 (πρώην NN 29/04, CP 71/02 και CP 133/05) που χορήγησε η Ελλάδα στην επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ, και παραλείποντας να παράσχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τις πληροφορίες που απαριθμούνται στο άρθρο 19 της αποφάσεως αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 19 της εν λόγω αποφάσεως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

ΠΠΕΚ, υπόθεση T-169/08, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού ΑΕ (ΔΕΗ) κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ανταγωνισμός – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως – Ελληνικές αγορές προμήθειας λιγνίτη και χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας – Απόφαση διαπιστώνουσα παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 82 ΕΚ – Χορήγηση ή διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ δημόσιας επιχειρήσεως

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση C(2008) 824 τελικό της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2008, σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ).

2) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πέραν των δικαστικών της εξόδων, στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η ΔΕΗ.

3) Η Ελληνική Δημοκρατία, η Ελληνική Ενέργεια και Ανάπτυξη ΑΕ (HE & DSA) και η Ενεργειακή Θεσσαλονίκης ΑΕ φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

ΠΠΕΚ, υπόθεση T-86/08, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής
ΕΓΤΠΕ – Τμήμα «Εγγυήσεων» – Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση
– Οπωροκηπευτικά – Αγροτική ανάπτυξη – Μη τήρηση των προθεσμιών πληρωμής
– Εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου – Δεδικασμένο – Προθεσμία 24 μηνών –
Αρχή της αναλογικότητας

Το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα)

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Μεταφορές

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-271/11, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ), Σύλλογος Ελλήνων Διπλωματούχων Αεροναυπηγών Μηχανικών (ΣΕΑ), Αλέξανδρος Τσιάπας, Αντώνιος Οικονομόπουλος, Απόστολος Μπατατέγας, Βασίλειος Κουλούκης, Γεώργιος Οικονομόπουλος, Ηλίας Ηλιάδης, Ιωάννης Τερτίγκας, Πανελλήνιος Σύλλογος Αερολιμενικών Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, Ελένη Θεοδωρίδου, Ιωάννης Καρνεσιώτης, Αλεξάνδρα Ευθυμίου, Ελένη Σαατσάκη κατά Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (προδικαστική παραπομπή από το Συμβούλιο της Επικρατείας).

Αεροπορικές μεταφορές – Κανονισμός 2042/2003 – Τεχνικοί κανόνες και διοικητικές διαδικασίες στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας – Διαρκής αξιοπλοΐα του αεροσκάφους – Έγκριση των μελών του προσωπικού που είναι επιφορτισμένα με τα καθήκοντα επιθεωρήσεως – Απαιτούμενα προσόντα

Το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

1) Το άρθρο 2 και η διάταξη M.B.902 του παραρτήματος I του κανονισμού (ΕΚ) 2042/2003 της Επιτροπής, της 20ής Νοεμβρίου 2003, για τη διαρκή αξιοπλοΐα του αεροσκάφους και των αεροναυτικών προϊόντων, εξαρτημάτων και εξοπλισμού και για την έγκριση των φορέων και του προσωπικού που είναι αρμόδιοι για τα εν λόγω καθήκοντα, έχουν την έννοια ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια, κατά τη θέσπιση συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του ως άνω κανονισμού, να καταναείμουν, εντός της προβλεπόμενης από τη διάταξη M.B.902 αρμόδιας αρχής, το έργο της επιθεωρήσεως της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών μεταξύ πλειόνων εξειδικευμένων κατηγοριών επιθεωρητών.

2) Η διάταξη M.B.902, στοιχείο β', σημείο 1, του παραρτήματος I του κανονισμού 2042/2003 έχει την έννοια ότι οποιοσδήποτε είναι επιφορτισμένος με την επιθεώρηση, από οποιαδήποτε άποψη, της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών πρέπει να έχει πενταετή πείρα που να καλύπτει όλα τα αντικείμενα που αποβλέπουν

στη διασφάλιση της διαρκούς αξιοπλοΐας αεροσκάφους και μόνο τα αντικείμενα αυτά.

3) Η διάταξη Μ.Β.902, στοιχείο β', σημείο 1, του παραρτήματος I του κανονισμού 2042/2003 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν τις συνθήκες υπό τις οποίες έχει αποκτηθεί η τουλάχιστον πενταετής πείρα στη διαρκή αξιοπλοΐα την οποία πρέπει να διαθέτει το προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με την επιθεώρηση της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών. Ειδικότερα, μπορούν να επιλέξουν να λάβουν υπόψη την πείρα που αποκτήθηκε στο πλαίσιο απασχολήσεως σε συνεργείο συντηρήσεως αεροσκαφών, την πείρα που αποκτήθηκε στο πλαίσιο πρακτικής ασκήσεως πραγματοποιηθείσας σε επαγγελματικό περιβάλλον κατά τη διάρκεια σπουδών αεροπορικού αντικειμένου ή ακόμη και την πείρα που προήλθε από την προηγούμενη άσκηση καθηκόντων επιθεωρητή της αξιοπλοΐας.

4) Η διάταξη Μ.Β.902, στοιχείο β', του παραρτήματος I του κανονισμού 2042/2003 έχει την έννοια ότι δεν εισάγει διάκριση μεταξύ των κατόχων άδειας συντηρήσεως αεροσκαφών, κατά την έννοια του παραρτήματος III του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Μέρος-66», και των πτυχιούχων ανωτάτης εκπαίδευσως.

5) Η διάταξη Μ.Β.902, στοιχείο β', του παραρτήματος I του κανονισμού 2042/2003 έχει την έννοια ότι καθήκοντα επιθεωρητή της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών μπορούν να ασκήσουν μόνο τα πρόσωπα που έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει όλους τους απαιτούμενους από την εν λόγω διάταξη κύκλους εκπαίδευσως και καταρτίσεως και έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση των γνώσεων και ικανοτήτων τους μετά την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών αυτών προγραμμάτων.

6) Η διάταξη Μ.Β.902, στοιχείο β', σημείο 4, του παραρτήματος I του κανονισμού 2042/2003 έχει την έννοια ότι καθήκοντα επιθεωρητή της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών μπορούν να ασκήσουν μόνο τα πρόσωπα που κατείχαν προηγουμένως θέση στην ιεραρχία με ανάλογες αρμοδιότητες, οι οποίες μαρτυρούν τόσο την ικανότητά τους να πραγματοποιούν τους αναγκαίους τεχνικούς ελέγχους όσο και την ικανότητά τους να εκτιμούν αν τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών επιτρέπουν ή όχι την έκδοση εγγράφων που πιστοποιούν την αξιοπλοΐα του επιθεωρούμενου αεροσκάφους.

7) Ο κανονισμός 2042/2003 έχει την έννοια ότι οι αρχές των κρατών μελών δεν έχουν την υποχρέωση να προβλέψουν ότι τα πρόσωπα που ασκούσαν καθήκοντα επιθεωρήσεως της αξιοπλοΐας των αεροσκαφών κατά την έναρξη ισχύος του ως άνω κανονισμού θα συνεχίσουν να ασκούν τα καθήκοντα αυτά αυτομάτως και χωρίς τήρηση διαδικασίας επιλογής.

μων – Οδηγία 2001/14/ΕΚ – Άρθρα 6, παράγραφοι 2 έως 5, και 11 – Χωρητικότητα και χρεώσεις των σιδηροδρομικών υποδομών – Ρυθμιστικός φορέας – Παράλειψη μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας

Το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τα απαιτούμενα μέτρα, ιδίως αναφορικά με το σύστημα χρεώσεως τελών υποδομής στον τομέα των σιδηροδρόμων, κατά τα άρθρα 6, παράγραφοι 2 έως 5, και 11 της οδηγίας 2001/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2001, σχετικά με την κατανομή της χωρητικότητας των σιδηροδρομικών υποδομών και τις χρεώσεις για τη χρήση σιδηροδρομικής υποδομής καθώς και με την πιστοποίηση ασφαλείας, όπως τροποποιήθηκε προσφάτως με την οδηγία 2007/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων αυτών.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

3) Η Τσεχική Δημοκρατία και η Ιταλική Δημοκρατία φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Δικαστικό σύστημα

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-363/11, Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού κατά Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού – Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου

Προδικαστική παραπομπή – Έννοια του «δικαστηρίου κράτους μέλους» κατά το άρθρο 267 ΣΔΕΕ – Διαδικασία καταλήγουσα στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα – Εθνικό ελεγκτικό συνέδριο αποφαινόμενο επί προηγούμενης εγκρίσεως δημόσιας δαπάνης – Απαράδεκτο

Το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Ελεγκτικό Συνέδριο (Ελλάδα), με απόφαση της 1ης Ιουλίου 2011, είναι απαράδεκτη.

ΠΔΕΕ, υπόθεση C-469/11 P, Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Αίτηση αναιρέσεως – Αγωγή αποζημιώσεως – Απόρριψη προσφοράς υποβληθείσας στο πλαίσιο διαγωνισμού της Ένωσης – Προθεσμία παραγραφής – Έναρξη – Εφαρμογή της παρεκτάσεως λόγω αποστάσεως

Το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ στα δικαστικά έξοδα.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2013⁴

Από τη μελέτη των ελληνικού ενδιαφέροντος αποφάσεων των Δικαστηρίων της ΕΕ κατά το έτος 2013 παρατηρούμε τα εξής:

1. Ο αριθμός των αποφάσεων με ελληνικό ενδιαφέρον για το 2013 παραμένει για τρίτη χρονιά μικρός σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια. Έτσι, καταγράφονται μόλις ένδεκα (11) αποφάσεις το 2013, δεκατρείς (13) το 2012 και έντεκα (11) του 2011 έναντι διπλάσιου αριθμού το 2010 και είκοσι τεσσάρων (24) αποφάσεων το 2009. Ο σταθερά μειούμενος αριθμός τα τελευταία χρόνια οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στη σημαντικότερη μείωση από το 2010 και μετά των προσφυγών, που ασκήθηκαν κατά της χώρας μας από την Επιτροπή, για παράβαση της ενωσιακής νομοθεσίας και κατ' επέκταση των αποφάσεων του ΔΕΕ με τις αναγνωρίζεται η παραβίαση.

2. Παγιώνεται το 2013 η σημαντική βελτίωση της εικόνας της χώρας μας σε ότι αφορά τις παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, που παρατηρείται από το 2010 και μετά. Έτσι, από τον εξαιρετικά υψηλό αριθμό των είκοσι δύο (22) αποφάσεων του Δικαστηρίου που εκδόθηκαν το 2009, με τις οποίες αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ (προσφυγή για παράβαση) η παραβίαση των υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, καταγράφονται μόλις δύο (2) καταδικαστικές αποφάσεις κατά την περίοδο αναφοράς (2013)⁵. Ο αριθμός αυτός είναι εξαιρετικά μικρός και κινείται για το 2013 πολύ κάτω από το μέσο όρο του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων ανά Κράτος-μέλος στην Ένωση των 28, που είναι πέντε (5) περίπου.

Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί ως θετικό το γεγονός ότι μεταξύ των δύο (2) καταδικαστικών αποφάσεων του 2013 δεν καταγράφεται απόφαση με την οποία αναγνωρίζεται παραβίαση απ' αυτές που χαρακτηρίζονται «πεισματικές», δηλαδή αυτές με τις οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, επιβάλλεται χρηματική κύρωση για τη μη συμμόρφωση σε προηγούμενη καταδικαστική απόφαση του ΔΕΕ. Θυμίζουμε ότι το 2009 ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων με τις οποίες επιβλήθηκαν χρηματικές κυρώσεις κατά της χώρας μας έφτασε στις έξι (6), που συνιστούσε μια εξαιρετικά αρνητική και επώδυνη οικονομικά για τη χώρα μας επίδοση.

Η εικόνα αυτή για το 2013, που επιβεβαιώνει τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε, παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ για τα προηγούμενα έτη (2010 – 2012), οφείλεται κατά τη γνώμη μας:

Στη σημασία που δίνεται πλέον στη τήρηση των υποχρεώσεων, που αναλαμβάνει η χώρα μας έναντι της Ένωσης, καθώς και στην προσπάθεια άμβλυνσης των τριβών, 4 Η αναφορά παρακάτω περιορίζεται στον τίτλο της απόφασης (Δικαστήριο, αριθμός απόφασης, διάδικοι, ημερομηνία εκδόσεως), στη συνοπτική περίληψη καθώς και το διατακτικό της ενώ δεν περιλαμβάνει άλλα μέρη και, κυρίως, το σκεπτικό του Δικαστηρίου. Όλες οι αποφάσεις είναι αδημοσίευτες ακόμη στη Συλλογή των Αποφάσεων του Δικαστηρίου, αφού η δημοσίευσή τους καθυστερεί περίπου δύο χρόνια. Οι ενδιαφερόμενοι, πάντως, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη διαδικτυακή πύλη του ΔΕΕ (<http://curia.eu.int>) για να αντλήσουν το σύνολο των στοιχείων μίας απόφασης.

5 Η αποκλιμάκωση ξεκίνησε το 2010 με επτά (7) καταδικαστικές αποφάσεις, ενώ το 2011 καταγράφηκαν τέσσερεις (4) και το 2012 πέντε (5) καταδικαστικές αποφάσεις σε βάρος της χώρας μας.

που προκύπτουν μεταξύ των προωθούμενων εθνικών ρυθμίσεων και των ενωσιακών κανόνων.

Στη βελτίωση των ρυθμών με τους οποίους η ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί την ενσωμάτωση κανόνων του ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αλλά και των δυνατοτήτων συνεννόησης και διαπραγματεύσεως με την Επιτροπή, ώστε να διευθετηθούν οι παραβιάσεις στο στάδιο που μεσολαβεί μεταξύ της κίνησης της διαδικασίας για παράβαση (προειδοποιητική επιστολή, αιτιολογημένη γνώμη) και της κατάθεσης της προσφυγής στο Δικαστήριο. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ερευνηθεί αυτόνομα αν η κατάσταση αυτή οφείλεται και στην πίεση που ασκείται στη δημόσια διοίκηση από την υπαγωγή της χώρας μας σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας (τρόικα) κατόπιν της προσφυγής της στους ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς από το Μάιο 2010.

Στην προσπάθεια της χώρας μας να αποτινάξει από πάνω της την κατηγορία του Κράτους – παραβάτη των υποχρεώσεων του, που διαρκώς απαιτεί, χωρίς να τηρεί τα συμφωνηθέντα και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει τις διαπραγματευτικές δυνατότητές της εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι, λόγω του εξαιρετικά μικρού αριθμού των αναγνωρισμένων παραβιάσεων από το ΔΕΕ κατά το 2013, δεν μπορούν να συναχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τους τομείς εκείνους που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο όγκο της παραβατικής συμπεριφοράς της χώρας μας. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι κατά το 2013 οι αναγνωρισθείσες από το ΔΕΕ παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας αφορούσαν τους τομείς του περιβάλλοντος (1) και των δημοσίων συμβάσεων (1), που κατά παράδοση δημιουργούν ζητήματα τριβής των ελληνικών νομοθετικών και διοικητικών ρυθμίσεων με το δίκαιο της Ένωσης,

2. Το 2013 εντοπίζονται τέσσερις (4) αποφάσεις του ΔΕΕ επί αιτήσεων έκδοσης προδικαστικών αποφάσεων κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, τρεις (3) εκ των οποίων προήλθαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας και μία (1) από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Σερρών. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα αμέσως προηγούμενα έτη ήταν: τρεις (3) το 2012 και το 2011, έξι (6) το 2010 και καμία το 2009. Από τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία στα δικαστικά όργανα της Ένωσης για την προηγούμενη τετραετία, τα οποία είμαστε υποχρεωμένοι σε γενικές γραμμές να επαναλάβουμε:

Πρώτον, από το γεγονός ότι την τελευταία τριετία το σύνολο σχεδόν των προδικαστικών παραπομπών προήλθαν από το ΣτΕ διαπιστώνει κανείς από την μια πλευρά τη διστακτικότητα των κατωτέρων εθνικών δικαστικών σχηματισμών μας στο να παραπέμψουν προδικαστικά ερωτήματα και από την άλλη τη σημασία του διαλόγου μεταξύ ενός εκ των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας μας με το ΔΕΕ, αν ληφθεί υπόψη ότι αρκετά ανώτατα δικαστήρια (ιδιαίτερα της γαλλικής νομικής κουλτούρας) αντιμετωπίζουν με επιφυλακτικότητα την υποχρέωση υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων στο ΔΕΕ. Βέβαια, τίθεται το ερώτημα: υπάρχει πραγματικά διάλογο του ελληνικού δικαστικού συστήματος με το ΔΕΕ ή μήπως αυτός εξαντλείται στο

διάλογο του ΣτΕ με το Δικαστήριο της ΕΕ;

Αναμφίβολα, είναι ενθαρρυντικό και άξιο τονισμού το γεγονός ότι ένα κατώτερο ελληνικό διοικητικό δικαστήριο (Διοικητικό Πρωτοδικείο Σερρών) απευθύνθηκε με προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Ωστόσο, θα πρέπει να δούμε αυτό να επαναλαμβάνονται τα προσεχή έτη, ώστε να μπορούμε να αναθεωρήσουμε το παραπάνω βασικό μας συμπέρασμα.

Δεύτερον, ο αριθμός των τεσσάρων (4) προδικαστικών αποφάσεων παραμένει εξαιρετικά μικρός, κινούμενος σε ρυθμούς αντίθετους με την ευρωπαϊκή τάση αύξησης του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών και σε κάθε περίπτωση απέχει από τις προδικαστικές παραπομπές χωρών με αντίστοιχο μέγεθος και ιστορία στην ΕΕ (πχ Ολλανδία, Βέλγιο ή Αυστρία), συγκρινόμενος μόνο με αριθμούς χωρών, όπως η Βουλγαρία ή η Τσεχία. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αποτελείσει αντικείμενο συζήτησης και αντιμετώπισης τόσο από τις Νομικές Σχολές όσο και από τα αρμόδια διοικητικά και εκπαιδευτικά όργανα της δικαιοσύνης.

Τρίτον, δεν φαίνεται να οδηγούν σε αύξηση του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών προερχομένων από τα ελληνικά δικαστήρια τα εξής γεγονότα:

Αφενός, η αναγνώριση από το ΔΕΚ, με τη γνωστή *απόφαση Köbler*⁶, της ευθύνης των Κρατών-μελών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται με αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων, όταν αυτές είναι αντίθετες με ενωσιακό δίκαιο (εξωσυμβατική ευθύνη). Κατά το ΔΕΚ η ευθύνη αυτή γεννάται σε περιπτώσεις «κατάφωρης παραβίασης» από τα ανώτατα δικαστήρια των Κρατών-μελών του ενωσιακού δικαίου, που συντρέχει, πρωτίστως, όταν αυτά κατά παράβαση της Συνθήκης εκδίδουν αποφάσεις, χωρίς προηγούμενα να παραπέμψουν προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ ή αρνούμενα να λάβουν υπόψη τους παγιωμένη νομολογία του Δικαστηρίου ή τέλος αρνούμενα να λάβουν υπόψη τους την εκδοθείσα απόφαση του ΔΕΕ σε απάντηση των τεθέντων προδικαστικών ερωτημάτων.

Αφετέρου, η σημαντική βελτίωση, που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, στις επιδόσεις του ΔΕΕ όσον αφορά το χρόνο που απαιτείται για την έκδοση εκ μέρους του αποφάσεων επί προδικαστικών παραπομπών, που σήμερα δεν υπερβαίνει κατά μέσο όρο τους δεκάξι (16) μήνες⁷. Υπενθυμίζεται ότι παλαιότερα θεωρούνταν ως αντικίνητρο για την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων από τα εθνικά δικαστήρια η σημαντική καθυστέρηση, πολλές φορές υπερέβαινε τα δύο (2) έτη, με την οποία ανταποκρίνονταν το Δικαστήριο σε αυτά.

3. Στο πλαίσιο αυτού του σημειώματος θα πρέπει να επισημάνουμε, ως έχουσα ιδιαίτερη σημασία για την τουριστική βιομηχανία της χώρας μας, την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C-293/11, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*⁸.

⁶ ΔΕΚ, απόφαση της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-224/01, *Köbler*, Συλλ. 2003, σελ. 1 - 10239

⁷ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Τύπου και Πληροφόρησης), ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 23/13, Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα κατά το 2012: σταθεροποίηση στις επιδόσεις που επιτεύχθηκαν τα τελευταία έτη, Λουξεμβούργο, 6 Μαρτίου 2013, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2013-03/cp130023el.pdf>

⁸ Η Επιτροπή για τον ίδιο λόγο προσέφυγε και τα άλλων Κρατών-μελών (Φινλανδίας, Γαλλίας, Ιταλίας,

Με την προσφυγή της η Επιτροπή επικαλέσθηκε την αθέτηση των υποχρεώσεων που ανέλαβε η χώρα μας από την Οδηγία 2006/2102/ΕΚ, που διέπει το κοινό σύστημα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και συγκεκριμένα το ειδικό καθεστώς, που εφαρμόζεται στα πρακτορεία ταξιδιών. Κατά την Επιτροπή το ειδικό αυτό καθεστώς εφαρμόζεται αποκλειστικά στις περιπτώσεις πωλήσεων ταξιδιών προς «ταξιδιώτες» ενώ η Ελλάδα επέτρεψε την εφαρμογή του και στις περιπτώσεις παροχής ταξιδιωτικών υπηρεσιών προς οποιονδήποτε «πελάτη».

Το Δικαστήριο, αφού αναγνώρισε ότι υπάρχουν ιδιαίτερα σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων της Οδηγίας 2006/2102/ΕΚ, δεδομένου ότι ορισμένες χρησιμοποιούν τον όρο «ταξιδιώτης» και/ή τον όρο «πελάτης» επιλέγοντας άλλοτε τον ένα και άλλοτε τον άλλο όρο στις διάφορες διατάξεις και αφού υπενθύμισε ότι στις περιπτώσεις αυτές η διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με την όλη οικονομία και τον σκοπό της κανονιστικής ρύθμισης στην οποία εντάσσεται, έκρινε ότι η προσέγγιση που συνίσταται στην εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος σε οποιονδήποτε «πελάτη» είναι η καταλληλότερη για την επίτευξη των σκοπών του εν λόγω καθεστώτος. Συγκεκριμένα, η προσέγγιση αυτή παρέχει στα πρακτορεία ταξιδιών τη δυνατότητα να επωφεληθούν από απλουστευμένους κανόνες ανεξαρτήτως της ιδιότητας των πελατών στους οποίους παρέχουν τις υπηρεσίες τους, ευνοώντας ταυτόχρονα, με τον τρόπο αυτό, την ισόρροπη κατανομή των εσόδων μεταξύ των Κρατών-μελών. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει ήδη ερμηνεύσει τον όρο «ταξιδιώτης» αποδίδοντάς του ευρύτερη έννοια από αυτήν του τελικού «καταναλωτή». Κατόπιν των παραπάνω, το ΔΕΕ με την απόφασή του στις 26 Σεπτεμβρίου 2013 απέρριψε στο σύνολό της την προσφυγή της Επιτροπής και την καταδίκασε στα δικαστικά έξοδα της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Ιδιαίτερα σημαντική, εξάλλου, κρίνεται και απόφαση του ΔΕΕ στις *συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-186/11, Stanleybet International Ltd, William Hill Organization Ltd, William Hill Plc και C-209/11 Sportingbet Plc κατά Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Πολιτισμού* σε απάντηση προδικαστικής παραπομπής του Συμβουλίου της Επικρατείας με αντικείμενο το αποκλειστικό δικαίωμα (μονοπώλιο) διεξαγωγής, διαχείρισης, οργανώσεως και λειτουργίας τυχερών παιγνίων υπέρ του ΟΠΑΠ. Το Δικαστήριο έκρινε ότι μια εθνική κανονιστική ρύθμιση, σαν την επίδικη, αντιβαίνει στις διατάξεις της Συνθήκης για την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών «εφόσον, αφενός, η ρύθμιση αυτή δεν ανταποκρίνεται όντως στη μέριμνα για μείωση των δυνατοτήτων συμμετοχής σε παίγνια και για περιορισμό των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτόν με συνεπή και συστηματικό τρόπο και, αφετέρου, εφόσον δεν διασφαλίζεται αυστηρός έλεγχος από τις δημόσιες αρχές της επεκτάσεως του τομέα των τυχερών παιγνίων αποκλειστικώς και μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την καταπολέμηση της συναφούς προς τα παίγνια εγκληματικότητας». Αναμένεται με μεγάλο ενδιαφέρον η οριστική απόφαση του ΣΤΕ ιδιαίτερα ως προς τον τρόπο με τον οποίο αυτό θα κάνει χρήση των περιθωρίων εκτιμήσεως που του αναγνωρίζει η απόφαση του ΔΕΕ.

Κλείνοντας το προλογικό σημείωμα αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Κυριακή Ραφτοπούλου, υποψήφια Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του ΔΠΘ, για τη συμβολή της στη συγκέντρωση και επεξεργασία του υλικού.

Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων - Δίκαιο των εταιριών

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-116/12, Ιωάννης Χριστοδούλου, Νικόλαος Χριστοδούλου, Αφοί Ν. Χριστοδούλου ΑΕ κατά Ελληνικού Δημοσίου (προδικαστική παραπομπή εκ μέρους του Διοικητικού Πρωτοδικείου Σερρών)

Δασμολογητέα αξία — Εμπορεύματα που εξάγονται σε τρίτη χώρα — Επιστροφές κατά την εξαγωγή — Μεταποίηση στη χώρα εξαγωγής, που δεν θεωρείται ουσιαστική — Επανεξαγωγή των εμπορευμάτων στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Καθορισμός της δασμολογητέας αξίας — Συναλλακτική αξία

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

1) Τα άρθρα 29 και 32 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 82/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, εφαρμόζονται για τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας εμπορευμάτων που εισάγονται βάσει συμβάσεως η οποία, μολοντί χαρακτηρίζεται ως σύμβαση πωλήσεως, εντούτοις αποδεικνύεται ότι πρόκειται για σύμβαση επεξεργασίας ή μεταποιήσεως. Κατά τον καθορισμό της αξίας αυτής δεν έχει σημασία εάν οι εργασίες επεξεργασίας ή μεταποιήσεως πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 24 του κανονισμού αυτού, προκειμένου τα εμπορεύματα αυτά να θεωρηθούν καταγόμενα από τη χώρα όπου πραγματοποιείται η επεξεργασία ή η μεταποίηση.

2) Τα άρθρα 29 και 32 του κανονισμού 2913/92, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό 82/97, έχουν την έννοια ότι, κατά τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αξία της επιστροφής κατά την εξαγωγή που εισπράχθηκε για το εμπόρευμα μέσω πρακτικής η οποία συνίσταται στην εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης με τρόπο καταχρηστικό και με σκοπό την αθέμιτη άντληση οφέλους.

Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

Π ΔΕΕ, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-186/11, Stanleybet International Ltd, William Hill Organization Ltd, William Hill Plc και C-209/11 Sportingbet Plc κατά Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Πολιτισμού (προδικαστική παραπομπή εκ μέρους του Συμβουλίου της Επικρατείας)

Άρθρα 43 και 49 ΕΚ – Εθνική κανονιστική ρύθμιση παρέχουσα αποκλειστικό δικαίωμα διεξαγωγής, διαχειρίσεως, οργανώσεως και λειτουργίας τυχερών παιγνίων σε μία μόνον επιχείρηση, έχουσα τη νομική μορφή εισηγμένης στο Χρηματιστήριο ανώνυμης εταιρίας – Διαφήμιση των τυχερών παιγνίων και επέκταση σε άλλα κράτη

μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Έλεγχος ασκούμενος από το κράτος

Το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

1) Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτά εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία παρέχει το αποκλειστικό δικαίωμα διεξαγωγής, διαχείρισεως, οργανώσεως και λειτουργίας των τυχερών παιγνίων σε έναν και μόνον οργανισμό, εφόσον, αφενός, η ρύθμιση αυτή δεν ανταποκρίνεται όντως στη μέριμνα για μείωση των δυνατοτήτων συμμετοχής σε παίγνια και για περιορισμό των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτόν με συνεπή και συστηματικό τρόπο και, αφετέρου, εφόσον δεν διασφαλίζεται αυστηρός έλεγχος από τις δημόσιες αρχές της επεκτάσεως του τομέα των τυχερών παιγνίων αποκλειστικώς και μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την καταπολέμηση της συναφούς προς τα παίγνια εγκληματικότητας, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει.

2) Σε περίπτωση που η εθνική κανονιστική ρύθμιση στον τομέα της οργανώσεως τυχερών παιγνίων δεν συμβιβάζεται προς τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και της ελευθερίας εγκαταστάσεως, οι εθνικές αρχές δεν μπορούν, κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου, να μην αποφαινούνται επί αιτήσεων όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες, οι οποίες αφορούν τη χορήγηση αδειών στον τομέα των τυχερών παιγνίων.

3) Υπό συνθήκες όπως αυτές των υποθέσεων των κυρίων δικών, οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να εκτιμούν τις αιτήσεις χορήγησης αδειας οργανώσεως τυχερών παιγνίων που τους υποβάλλονται με γνώμονα το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και της κοινωνικής τάξεως το οποίο σκοπούν να διασφαλίσουν, βάσει όμως αντικειμενικών κριτηρίων που δεν εισάγουν διακρίσεις.

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-575/11, Ελευθέριος-Θεμιστοκλής Νασιόπουλος κατά Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας (προδικαστική παραπομπή εκ μέρους του Συμβουλίου της Επικρατείας)

Αναγνώριση διπλωμάτων και τίτλων – Οδηγία 2005/36/ΕΚ – Επάγγελμα του φυσικοθεραπευτή – Μερική και περιορισμένη αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων – Άρθρο 49 ΣΛΕΕ

Το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 49 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τη μερική πρόσβαση στο επάγγελμα του φυσικοθεραπευτή, το οποίο είναι νομοθετικώς κατοχυρωμένο στο κράτος μέλος υποδοχής, σε υπήκοο αυτού του κράτους ο οποίος έχει αποκτήσει σε άλλο κράτος μέλος ορισμένο τίτλο, όπως τον τίτλο του μασέρ-ιατρικού λουτροθεραπευτή, που του επιτρέπει να ασκεί, στο δεύτερο αυτό κράτος μέλος, μέρος των δραστηριοτήτων τις οποίες καλύπτει το επάγγελμα του φυσικοθεραπευτή, εφόσον οι διαφορές μεταξύ των τομέων δραστηριοτήτων είναι τέτοιες ώστε, στην πραγματικότητα, να πρέπει οπωσδήποτε να πραγματοποιηθεί πλήρης εκπαίδευση προκειμένου να καταστεί

δυνατή η πρόσβαση στο επάγγελμα του φυσικοθεραπευτή. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν συντρέχει αυτή η περίπτωση.

Δημόσιες συμβάσεις

Π ΓΔΕΕ, T-165/12, European Dynamics Luxembourg SA κατά Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ, Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών – Διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών – Παροχή υπηρεσιών υποστηρίξεως με σκοπό την ανάπτυξη υποδομών τεχνολογιών πληροφορικής και υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβερνήσεως στην Αλβανία – Απόρριψη προσφοράς διαγωνιζομένου – Διαφάνεια – Υποχρέωση αιτιολογήσεως
Το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση CMS/cms D(2012)/00008 της Επιτροπής, της 8ης Φεβρουαρίου 2012, περί απορρίψεως της προσφοράς που υπέβαλαν οι European Dynamics Luxembourg SA και Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ στο πλαίσιο της διαδικασίας του κλειστού διαγωνισμού EurorAid/131431/C/SER/AL.

2) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Γεωργία

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-373/11, Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βιομηχανιών Μεταποίησης Καπνού κατά Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (προδικαστική παραπομπή εκ μέρους του Συμβουλίου της Επικρατείας)

Προδικαστική παραπομπή – Εκτίμηση του κύρους – Κοινή γεωργική πολιτική – Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 – Πρόσθετη ενίσχυση για συγκεκριμένους τύπους καλλιέργειας και παραγωγής ποιότητας – Περιθώριο εκτιμήσεως των κρατών μελών – Δυσμενής διάκριση – Άρθρα 32 ΕΚ και 34 ΕΚ

Το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Από την εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρου 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2019/93, (ΕΚ) 1452/2001, (ΕΚ) 1453/2001, (ΕΚ) 1454/2001, (ΕΚ) 1868/94, (ΕΚ) 1251/1999, (ΕΚ) 1254/1999, (ΕΚ) 1673/2000, (ΕΟΚ) 2358/71 και (ΕΚ) 2529/2001.

Περιβάλλον

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-517/11, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικο-

τόπων – Άρθρο 6, παράγραφος 2 – Υποβάθμιση και ρύπανση της λίμνης Κορώνειας – Προστασία – Ανεπάρκεια των μέτρων που ελήφθησαν – Οδηγία 91/271/ΕΟΚ – Επεξεργασία αστικών λυμάτων – Άρθρα 3 και 4, παράγραφοι 1 και 3 – Οικισμός του Λαγκαδά – Δίκτυο αποχετεύσεως και επεξεργασίας αστικών λυμάτων – “Απουσία”

Το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή της υποβαθμίσεως των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών για τα οποία έχει οριστεί η ζώνη ειδικής προστασίας GR 1220009 και μη έχοντας εξασφαλίσει την ύπαρξη δικτύου αποχετεύσεως και επεξεργασίας αστικών λυμάτων για τον οικισμό του Λαγκαδά, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας, και από τα άρθρα 3 και 4, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, αντιστοίχως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Φορολογία- Κρατικές ενισχύσεις

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-293/11, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, υποστηριζόμενη από την Τσεχική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία τη Δημοκρατία της Πολωνίας, τη Δημοκρατία της Φινλανδίας

Παράβαση κράτους μέλους – Φορολογία – ΦΠΑ – Οδηγία 2006/112/ΕΚ – Άρθρα 306 έως 310 – Ειδικό καθεστώς των πρακτορείων ταξιδιών – Αποκλίσεις μεταξύ γλωσσικών αποδόσεων – Εθνική νομοθεσία που προβλέπει την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος σε άλλα πρόσωπα πλην των ταξιδιωτών – Έννοιες “ταξιδιώτης” και “πελάτης”

Το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα της Ελληνικής Δημοκρατίας.

3) Η Τσεχική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Δημοκρατία της Φινλανδίας φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-263/12, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά Ελληνικής Δημοκρατίας,

Παράβαση κράτους μέλους – Κρατικές ενισχύσεις – Απόφαση της Επιτροπής με την οποία διατάσσεται η ανάκτηση ενισχύσεως – Μη εκτέλεση

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει, εντός των ταχθεισών προ-

θεσμιών, όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να ανακτήσει από την Ελληνικός Χρυσός ΑΕ την ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε στην επιχείρηση αυτή επ' ευκαιρία της πώλησέως, από το Ελληνικό Δημόσιο, ακινήτων και κρίθηκε παράνομη και ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά με την απόφαση Ε(2011) 1006 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 48/2008 (πρώην NN 61/2008) που εφάρμοσε η Ελλάδα υπέρ της Ελληνικός Χρυσός ΑΕ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της εν λόγω αποφάσεως.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-246/12 P, Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ κατά Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αίτηση αναίρεσης – Κρατικές ενισχύσεις – Ναυπηγεία – Απόφαση που κηρύσσει ορισμένα μέτρα ενισχύσεων ασυμβίβαστα με την κοινή αγορά – Προστασία των ουσιωδών συμφερόντων της εθνικής ασφάλειας – Συνθήκες ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά

Το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.**
- 2) Καταδικάζει την Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ στα δικαστικά έξοδα.**

Π ΔΕΕ, υπόθεση C-547/12 P, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αίτηση αναιρέσεως — ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων — Εκκαθάριση των λογαριασμών των οργανισμών πληρωμής ορισμένων κρατών μελών όσον αφορά τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο — Ποσά που η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει να ανακτήσει δεδομένου ότι δεν τα ανέκτησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας — Παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων

Το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

Π ΓΔΕΕ, υπόθεση T-46/09, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Εγγυήσεων – Δαπάνες που αποκλείονται από τη χρηματοδότηση – Μεταποίηση εσπεριδοειδών, βαμβάκι, βόειο κρέας και ελαιόλαδο – Δημοσιονομικός έλεγχος – Βασικοί έλεγχοι – Αναλογικότητα – Υποτροπή – Υποχρέωση αιτιολογήσεως».

Το Δικαστήριο αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**